

Erotikkens billeder anno 2017 er abstrakte frem for kropslige

Når Overgaden inviterer 15 samtidskunstnere til at arbejde med temaet erotik, bliver det erotiske forskudt til intellektuelt tankegods og betaget materialefascination, som helt uden nøgenhed får klædt seksualiteten grundigt af

Af Rune Gade

Sommeren 1989 viste Overgaden udstillingen *Erotik*, som 48 fotografer – alle kvinder – havde skabt værker til. Journalisten Else Sander skrev en tekst til kataloget. Den er udformet som et brev til en veninde. Else Sander, som er født i 1943, taler i teksten om fælles barndoms minder. Hun bemærker, hvilken slående »billedløs« opvækst, hun og veninden har haft. Til trods for at de voksede op med det, Else Sander kalder for »regulære spejlsale – af den slags, der forvrænger«. Med det hentyder hun til alle de stereotype kvinde billeder, der også dengang cirkulerede i massekulturen. Den afklædte pinup på bilens køler, den renskurede husmor i en tornado af blankpolerede badeværelsesfliser eller den nymfomane mandsluger i pornoens overophedede drømmeverden. Den visuelle kulturs forvrængede og forvrængende kvinde billeder, der med sit standardiserede og stærkt begrænsede katalog over feminine stereotyper griber forstyrrende ind i de indre billeders og begærets endeløse muligheder.

De indre billeders rigdom set i lyset massekulturens stereotype billeder er også et indirekte tema i den nye version af udstillingen, som med 28 års afstand til den første udgave nu kan ses på Overgaden.

»*Revisit: Erotik* er bemærkelsesværdig fri for porno og erotik i traditionel og stereotyp forstand,« skriver kuratorerne bag udstillingen, kunstneren Gudrun Hasle og leder af Overgaden Merete Jankowski, i deres introduktion. Hvis noget er forblevet uforandret i den mellem-liggende periode, er det med andre ord ønsket om at fremstille alternative og kritiske billeder af begæret og lysten.

Med et kvindeligt blik

Behovet for dette er da heller ikke blevet mindre, for massekulturens stereotype billeder er i den mellem-liggende periode kun blevet mere magtfulde og allestedsnærværende. En billedløs opvækst er i dag utænkelig. Fra barnsben bliver de nye generationer vænnet til at forme deres egen identitet i billedet af de konforme visuelle idealer, der overalt

bliver holdt frem for dem – lokkende, docerende og forførende. Hvor udstillingen i 1989 var en køns-politisk manifestation, som betone, at temaet om erotik blev set gennem *kvindelige* øjne, så rummer den aktuelle udstilling værker af både kvindelige og mandlige kunstnere. Tilsvarende er det fokus på fotografi, som udstillingen i 1989 var udtryk for, skiftet ud med en bred vifte af kunstneriske medier så som maleri, skulptur, videoinstallation og performance. Påfaldende nok er der dog ingen fotografier blandt værkerne. Måske fordi fotografiets realisme altid medbringer en risiko for, at det 'erotiske' slår om i det 'pornografiske' og går i kødet, bliver ophidsende – en risiko, kuratorerne ikke har ønsket at løbe i den aktuelle udstilling. I det arkivalske materiale fra udstillingen i 1989 kan man læse citater fra gæstebogen, hvor flere besøgende noterer sig de udstillede fotografiers korporlige virkning, for eksempel Jørgen, Kim og John, der skriver: »Man bliver jo halvliderlig.«

Dette *pirrende* aspekt ved den oprindelige udstilling skyldtes sikkert, at billederne både viste bar røv og blottede bryster såvel som pikke og fisser i rigt mål. Den kvindelige synsvinkel var hverken bly eller sart, viste det sig. Jo Selsing præsenterede et stort sort-hvidt nærbillede af en partielt glatbarberet fisse, og Maria Thastum viste sort-hvide nærbilleder af en stiv pik. De primære kønsattributter blev promeneret på stolteste vis, og selv om hverken Selsings eller Thastums billeder intentionelt delte ret meget med pornoens æstetik, så sikrede det motiviske sammenfald med pornoens standardingredienser en vis chokeffekt, der hos nogle gæster måske gled ubesværet over i seksuel opstemthed.

Informations udsendte reporter, Hanne Dam, havde ellers i en artikel nedtonet dette aspekt: »Tro nu ikke, der er tale om en serie stimulansbilleder. Dertil er kvinders erotiske rum tilsyneladende for vidt,« skrev hun og lagde vægt på fotografernes meget forskellige udlægninger af temaet erotik.

Mændenes domæne

Sandt nok viste billederne fra de 48 fotografer meget andet end den erotik, der i snæver forstand er knyt-

tet til kønnet. Her var moderkærlighed, humor, sensuelle blikke og charmerende gadedrenge smil såvel som nærstudier af hudflader, svulmende, sexede granitblokke og ømme favntag. Det erotiske rum var mangfoldigt, ikke kun heteroseksuelt, og handlede for fotograferne mindst lige så meget om sanselighed, gnistrende øjeblikke og livsglæde som om kønsakten. Når det er sagt, så var kønnet dog rigt repræsenteret og stjal også i nogen grad billedet, samtidig med at det sikrede massiv presseomtale.

Frem for alt var det i 1989 epokegørende, at kvinder overhovedet ytrede sig i billeder om lyst og begær. 20 år efter billedpornoens frigivelse var lystbilledernes genre stadig entydigt mændenes domæne, og de ideer om kvindelig seksualitet, der blev kolporteret i pornoen, var mest et vidnesbyrd om mænds ønsketænkning og dagdrømme. På en måde var udstillingen *Erotik* derfor også et korrektiv til pornoens maskuline monopol på at repræsentere sex. Som Else Sander skrev i katalogteksten, så viste udstillingen »kvinder som tilstedeværende. Kvinden som subjekt«.

Man kan tilføje: Manden som objekt. For mange af de kvindelige fotografer udtrykte en tydelig fascination af mandekroppe og svælgede ublu i den på helt nye måder. Denne elementære omvending af blik og magtforholdet var i sig selv ny og tiltrængt i 1989. Da Naomi Salaman fire år senere, i 1993, i England skabte udstillingen *What She Wants – Women Artists Look at Men*, var det hendes erklærede hensigt at undersøge, hvorfor der historisk var så få eksempler på dette. Hun parafraserede titlen på en berømt artikel af den feministiske kunsthistoriker Linda Nochlin, som i 1973 havde spurgt »Why have there been no great women artists?«

Nu spurgte Naomi Salaman »Why have there been no great women pornographers?« Hendes svar var, at kvinders tusindårige undertrykkelse ikke tillader dem at udtrykke deres begær. Og at selv en omvending af kønspositionerne i forhold til, hvem der befinder sig foran og bagved kameraet, på ingen måder garanterer en tilsvarende omvending af magtforholdene, fordi der er en dybere kønsbetinget asymmetri på

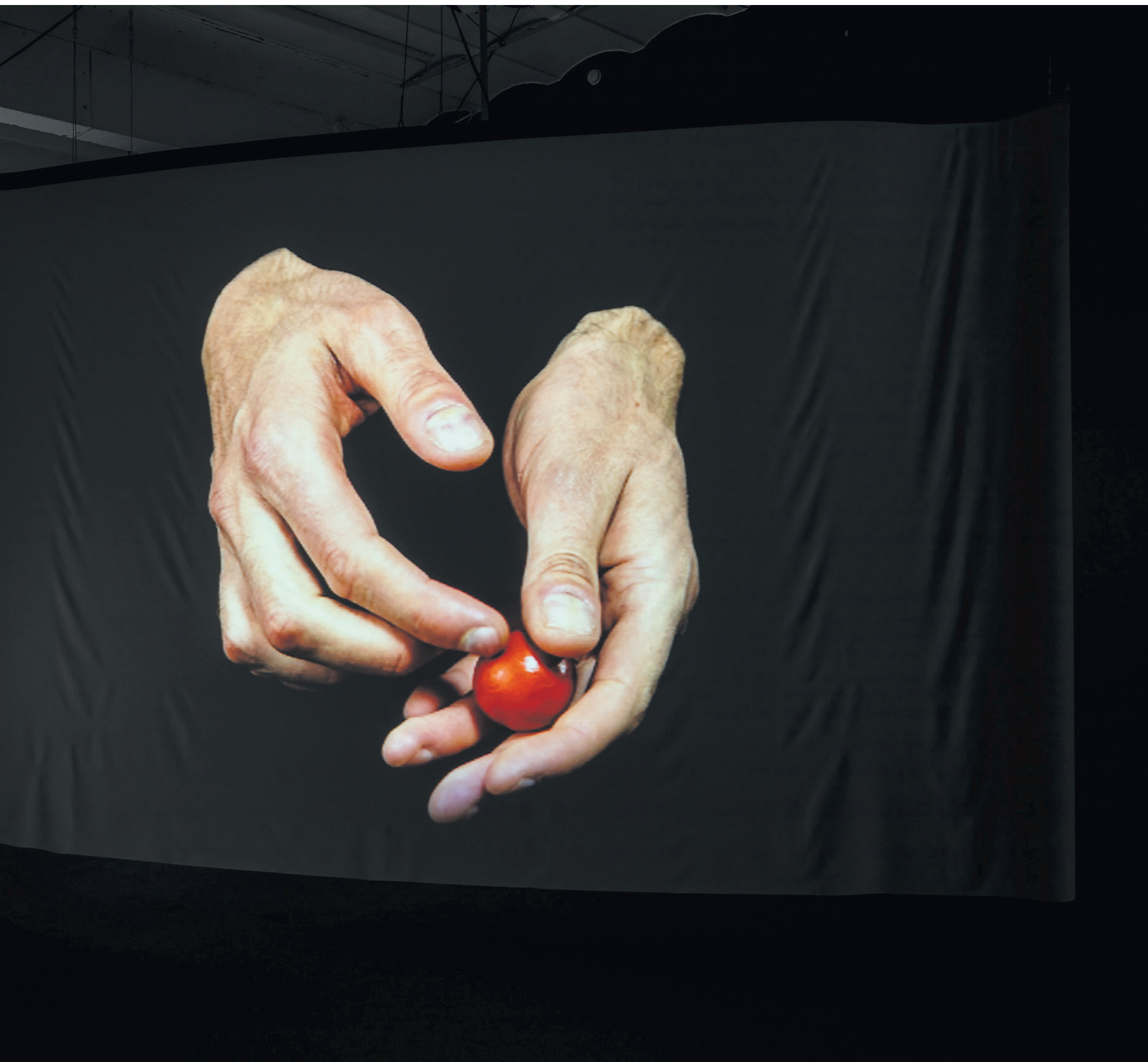
De udstillede værker kredser om det erotiske, men de fleste meget abstrakt. Foto: Claus Mulbjerg, Tomas Skovgaard, Kristoffer Ørum, 'Sucker Trick', 2017. Videoinstallation

færde. Selv som nøgen og objektgjort bevarer manden sin magt og autoritet – i modsætning til den objektgjorte kvinde, hvis ære altid står for fald. Selv som subjekt sætter den kvinde, der åbent undersøger sit begær, sig i fare for at blive opfattet som 'løs på tråden'.

Med den erkendelse bliver spørgsmålet om det erotiske mere kompliceret. Det trækker en hale af implikationer med sig, der handler om sammenhængene mellem billeder,

forestillinger, køn, seksuel orientering og magt. Hvem må kigge på hvad? Må man føle lyst ved at kigge på billeder? Hvem kan tillade sig at skrive, at de bliver halvliderlige af at kigge på kunst? Hvem må man identificere sig med? Hvem må ens begær rette sig mod?

Udstillingen *Erotik* i 1989 formulerede ikke eksplicit sådanne spørgsmål, men den åbnede med sit flerstemmige og mangeartede billedkorpus op for dem. Nok så vigtigt var den båret af en legende nysgerighed og lyst, som vedstod sig et kropsligt forankret synsbegær. Lysten til at kigge inderligt og sågar liderligt, forslugent og dybt. Hvor er den lyst i dagens udstilling, kan man spørge. Nok går *Revisit: Erotik* videre med nogle af de komplicerede spørgsmål,

men det sker uden nogen mærkbar eller smittende begejstring.

Stimulansbilleder

Hvis den spontane forventning til billeder, der handler om erotik, har det med at kalde pornoens glatragede og glinsende ikonografi frem på nethinden, så er det noget ganske andet, publikum møder på den aktuelle udstilling. Her er der næppe nogen, der i gæstebogen noterer sig, at de er blevet halvliderlige. De udstillede værker kredser om det erotiske, men de fleste meget abstrakt, temmelig intellektuelt og kun ad meget fjerne omveje egentlig erotisk eller sanseligt stimulerende. Hvor *Erotik* i 1989 med lysten som drivkraft halvt uforsættligt åbnede for en række komplicerede spørgsmål omkring

køn, magt og begær, springer *Revisit: Erotik* direkte ud i »Erotikkens kompleksiteter«, som kuratorerne kalder deres tekstbidrag.

Erotikken er næppe blevet mere kompliceret i de mellemliggende 28 år, men dens nuancer er blevet italesat mere påtrængende og præcist. Dette nye nødvendighedens kritiske vokabularium fornægter sig ikke i den aktuelle udstilling, der blandt andet byder på postkolonialistiske refleksioner over nationalstatens falliske begær i Hesselholdt & Mejlvangs performance *Desire for Domination* og et kapitalismekritisk, ikonoklastisk trestemmigt hørespil i lummerødt mørkerum i Emma Hedditch, Jakob Jakobsen og Tine Tvergaards *As easy as drinking a glass of water*.

Tro nu ikke, at der er tale om en

serie stimulansbilleder, får jeg lyst til at advare læseren. Men kuratorerne er kommet mig i forkøbet, hvad angår det lystdæmpende.

»I stedet for at sætte lighedstegn mellem erotik og sex appellerer *Revisit: Erotik* til en forståelse af erotik som et komplekst og mangefacetteret begreb, der nok er uløseligt bundet op på sociale og kulturelle konventioner,« skriver Hasle og Jankowski. Hvad erotik så er, står tilbage som et ubesvaret spørgsmål. Sikkert er det imidlertid, at erotik er abstraheret fra seksualiteten og kroppen til fordel for en helgardering ud i identitetspolitiske markører.

Og dog sniger stimulerende værker af nærmest pornografisk art sig også ind under huden i 2017, måske på trods af kuratorernes ønske. Det

sker i form af uartikuleret *hotte* materialeundersøgelser. Ruth Campaus maleriske installation, *Sugarfall*, er bogstavelig talt lyserødt sukker for øjnene, en udkrænget, nopret hudfold i opskaleret format, der velkommer én i hele endevæggens bredde. Sammen med Lea Guldditte Hestelunds skulptur, *Zealous*, der med sin fallisk strittende kombination af blødt, sort silikone og hård, hvid marmor taler utvetydigt til regioner i omegnen af mellemgulvet og skriger på at blive kærtegnet.

Genbesøget i erotikken anno 2017 har således kroppen med som en slags blind passager, men insisterer samtidig nidkært på, at lyst ikke skal få én at tabe hovedet.

kultur@information.dk

*'Revisit: Erotik'. Overgaden
Institut for Samtidskunst.
Overgaden neden Vandet 17. Indtil
den 7. januar*

**KUNST
HØJSKOLEN
PÅ ÆRØ**
www.kunstaeroe.dk